

مقطع تحصیلی: کاردانی ■ کارشناسی □ رشته: گرافیک ترم: ۱ سال تحصیلی: ۱۳۹۸-۱۳۹۹
نام درس: کارگاه مبانی هنرهای تجسمی ۱ نام و نام خانوادگی مدرس: سیده سارا قاسمیپور مرادی
آدرس email مدرس: line.graphic@gmail.com تلفن همراه مدرس: ۰۹۳۸۲۷۸۰۰۵۲

جزوه درس: کارگاه مبانی هنرهای تجسمی ۱ مربوط به هفته : اول □ دوم □ سوم ■
text: دارد ■ ندارد □ voice: دارد □ ندارد ■ power point: دارد □ ندارد ■
تلفن همراه مدیر گروه : ۰۹۳۸۲۷۸۰۰۵۲

به نام خدا

جلسه سوم

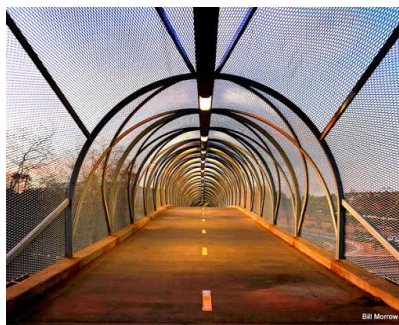
ترکیب بندی چیست :

ترکیب بندی تدبیری است که هنرمند یا طراح برای ایجاد وحدت و سامان بخشیدن به عناصر بصری بین بخش های مختلف اثر به کار می برد. در واقع ترکیب عاملی است برای نشان دادن و بیان ذهنیت هنرمند به طوری که مخاطبان اثر بتوانند به طرز موثری با او ارتباط برقرار کنند. از این نظر ترکیب بندی نه یک اتفاق ساده و یک جانبه از سوی هنرمند بلکه ارتباطی دو جانبه است که به واسطه وجود عناصر و کیفیات بصری و شناخت و تجربه ی کافی هنرمند شکل می گیرد. پایه و اساس طراحی گرافیک و هرگونه دیزاین بر اساس ترکیب بندی اجزا و عناصر بصری به کار رفته در آن شکل می گیرد و یک دیزاین یا ترکیب موفق ترکیبی است که اجزاء بصری تشکیل دهنده آن از هم قابل تفکیک نیستند. بنابر این ترکیب بندی علاوه بر گرد آوردن عناصر و سازماندهی آنها طبق قوانین بصری مکمل محتوای اثر نیز هست. در یک ترکیب وجود زمینه برای ایجاد ارتباط بصری میان عناصر و معنی دار شدن شکلها الزامی است. بدون وجود زمینه شکلی وجود نخواهد داشت و به همین نسبت فضای منفی و مثبت نیز تعریفی پیدا نخواهند کرد. بنابراین با وجود زمینه وجود کادر نیز الزامی است و بدون در نظر گرفتن ارتباط میان عناصر بصری و کادر، ترکیبی بوجود نمی آید. در نهایت ترکیب و سامان بخشی به عناصر در ارتباط با شکل کادر است که انجام می شود. به همین ترتیب بسته به این که کادر مستطیل، مربع یا مدور باشد ترکیب خاص خود را خواهد داشت.

انواع ترکیب بندی

ترکیب متقارن

از انواع نخستین و در عین حال بسیار ساده ترین ترکیب بندی، نوع «قرینه» آن است و همه عناصر کادر نسبت به محورهای افقی و عمودی که از وسط اثر عبور می کنند سنجیده می شوند. اصولاً هدف از ترکیب بندی در هنرهای تجسمی ایجاد نوعی توازن و تعادل میان اجزای تشکیل دهنده آن است. ترکیب قرینه معرف زمان، محیط و ذهنیتی آرام، متعادل و موزون و ایستا است. به همین سبب این نوع ترکیب بیشتر در زمان و جوامعی طرح و طبع شده است که دارای چنین ویژگی هایی بوده است. در زمان معاصر که ذهن هنرمند مضطرب، نامتعادل و پویاست، ترکیب قرینه کمتر در آثار هنرمندان این دوره مشاهده می شود. ایجاد ترکیب متقارن بر اساس محورهای میانی ترکیب در آثار نقاشی قدیم ایران مرسوم بوده است. در این ترکیب رنگها و شکلها بر اساس محور عمودی به صورتی متقارن جایگزین می شوند.

ترکیب بندی متقارن

قابل توجه مدرسین محترم : حداقل 4 صفحه در هر هفته برای ارایه محتوای درس و یک صفحه برای خلاصه درس و نمونه سولات در نظر گرفته شود.

ترکیب عمودی

ترکیب‌های عمودی معرف روحیه‌ای مثبت و موجب القای کیفیتی ایستا در تصویرند. ترکیب عمودی در واقع متشکل از کادری عمودی هستند که عناصر با ترکیبی ایستا در اثر قرار می‌گیرند .

ترکیب بندی عمودی

ترکیب افقی

ایجاد ترکیب افقی که در وهله اول ساده و سهل به نظر می‌رسد در حقیقت نیازمند دقت و انتخاب محل درست قرار گیری عناصر است. این ترکیب که در فضایی افقی شکل می‌گیرد یادآور مناظر دریا، ساحل و افق‌های بی‌کران منتهی به آسمان است و جزء ترکیبات پویا به حساب می‌آید .

قابل توجه مدرسین محترم : حداقل 4 صفحه در هر هفته برای ارایه محتوای درس و یک صفحه برای خلاصه درس و نمونه سولات در نظر گرفته شود.

ترکیب بندی افقی

ترکیب دایره

دایره را نمادی از آسمان و عالم ملکوت می‌دانند. در بسیاری از اجتماعات اولیه برای استماع بحثی یا دیدن نمایشی، جماعت، خود به خود چنین شکل دَواری را به خود می‌گیرند. فشار یا نیرویی که بر سطح یک قوس یا دایره فرود می‌آید در یک نقطه متمرکز نمی‌شود بلکه در سطح آن منتشر و پخش می‌گردد.

دایره به‌عنوان شکلی گسترش یافته از یک نقطه است که مبین کهکشان و عالم ملکوت و نشانگر چرخش و حرکت زمان است. در حقیقت تصور حرکت و زمان (که دو عنصر مترادفند) بدون وجود دایره امکان‌پذیر نیست. دایره بیش از هر شکل هندسی دیگر، با حرکت و پویایی سر و کار پیدا می‌کند. در پرده‌ها یا ترکیب‌هایی که به‌طور مستقیم یا غیر مستقیم از شکل دایره برای ترکیب استفاده کرده‌اند، چشم با حرکت نرم و سیالی در تمام سطح اثر به چرخش در می‌آید و تجربه پویایی از فرم و خط و رنگ حاصل می‌شود. در آثار نقاشی قدیمی ایرانی نیز استفاده از زیرساخت منحنی و دایره مرسوم بوده است.

ترکیب بندی دایره ای

ترکیب متقاطع

ساده‌ترین نوع ترکیب، ترکیب‌بندی متقاطع است. ترکیب‌های متقاطع القاکننده تضاد هستند و بدین صورت ترکیب پویایی را ایجاد می‌کنند. تضاد بین زندگی و از پا افتادگی؛ تضاد سکون و حرکت؛ تضاد میان ایستایی و نرمش. طراحان با هوشمندی می‌توانند از نیروهای بالقوه و عناصر متقابل در ترکیب متقاطع بهره ببرند و آن‌ها را در کنار هم قرار دهند.

ترکیب بندی مقاطع

ترکیب مثلثی

یکی دیگر از انواع ترکیب دوازده‌گانه، ترکیب مثلثی است. این نوع ترکیب از جهات بسیاری با ترکیب قرینه شباهت دارد. در دوره‌ی رنسانس ساختار ترکیب بسیاری از آثار بر اساس اشکال هندسی مثلث، دایره، و چند ضلعی شکل می‌گرفت و هنرمندان به دلیل استحکام بصری شکل‌های هندسی برای ایجاد ساختار مستحکم و متعادل ترکیب خود از این اشکال استفاده می‌کردند.

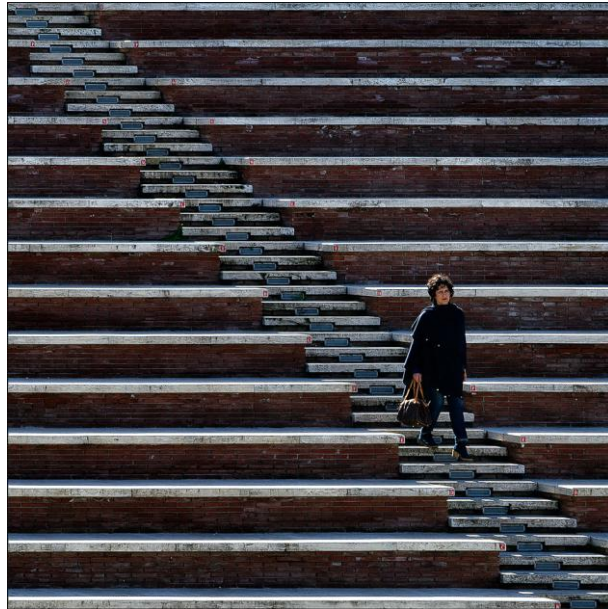

ترکیب بندی مثلثی

ترکیب اریب

ترکیب اریب در تصویر القا کننده عدم ایستایی و ناپایداری و نابسامانی است. اما همین عدم ناپایداری و ایستایی برای طراح خلاق زمینه‌ی خلاقیت و ایجاد ترکیبی جذاب را فراهم می‌کند.

قابل توجه مدرسین محترم: حداقل 4 صفحه در هر هفته برای آرایه محتوای درس و یک صفحه برای خلاصه درس و نمونه سولات در نظر گرفته شود.

ترکیب بندی اریب

ترکیب متمرکز و غیر متمرکز

این نوع ترکیب بندی در دوره انسانگرایی رنسانس به وفور استفاده می شد چرا که انسان در این دوران مرکز ثقل هر اندیشه و بینش فرهنگی بود و در مرکز ترکیب بندی اثر قرار می گرفت و دیگر عناصر تشکیل دهنده اثر، همه در جهت جلب توجه بیننده به انسان عمل می کردند. در ترکیب های « غیرمتمرکز» عناصر گوناگون، انسان، طبیعت و اشیا در چندین نقطه اثر پراکنده می شوند و هر کدام به نوبه خود در ساختار کلی اثر نقش تعیین کننده ای دارند. چشم در این قبیل آثار در نقطه مشخصی ثابت نیست و در سرتاسر نگاره گردش موزون دارد. بیننده در این قبیل آثار به تجربه کم نظیری از نور و رنگ هدایت می شود که در دیگر آثار کمتر شاهد آن بوده است. در نگارگری سنتی ایران نیز این ترکیب بسیار مورد استفاده بوده و به همین جهت در این گونه آثار دارای حرکت است و نگاه بیننده از سطحی به سطح دیگر در گردش است و از همین رو وجد عارف منسبانه ای در بیننده به وجود می آورد.

ترکیب بندی متمرکز

ترکیب بندی غیر متمرکز

ترکیب حلزونی

ترکیب حلزونی همانطور که از نامش پیداست یک ترکیب دورانی و اسپیرال شکل است. یکی از بدیع ترین نمونه های ترکیب حلزونی در ترکیب تابلو «معراج حضرت رسول» (ص)، اثر سلطان محمد نقاش، محفوظ در موزه بریتانیا، است.

ترکیب بندی حلزونی

قابل توجه مدرسین محترم : حداقل 4 صفحه در هر هفته برای ارایه محتوای درس و یک صفحه برای خلاصه درس و نمونه سولات در نظر گرفته شود.

ترکیب موج

ترکیب‌های موج به دو صورت هستند، نخست ترکیب‌های موجی که نشان دهنده التهاب و اضطراب هستند مانند آثار وان گوگ که شور جنون آسای هنرمند را در سراسر منظره پیه تصویر می‌کشد و هر گونه قاعده ترکیب بندی کهن را در هم می‌شکند و با انبوه خطوط مسیری موج را در توده‌ی گردان پویایی که نماد جذب کامل هنرمند در دل طبیعت است، در هم می‌پیچد. اثر شاخص از این نمونه شب پر ستاره . نمونه دیگر ترکیب موج منظم یا ترکیب‌های موجی موزون و حساب شده که نظمی هندسی را به نمایش می‌گذارند .

ترکیب بندی موج

ترکیب منتشر

در ترکیب "منتشر" نقطه عطف، فضای مثبت و منفی، نور، تمرکز و ایستایی جایی ندارد و به عوض تداوم گسترش، استمرار و پویایی جایگزین آن شده است. از نمونه‌ها ترکیب منتشر، در نگاره‌های سنتی ایران، نقاشی خاور دور قابل روئت است. در نقاشی گل و مرغ و نقاشی قهوه‌خانه‌ای عناصر تابلو از همین ترکیب در تابلو پیروی می‌کنند

ترکیب بندی منتشر

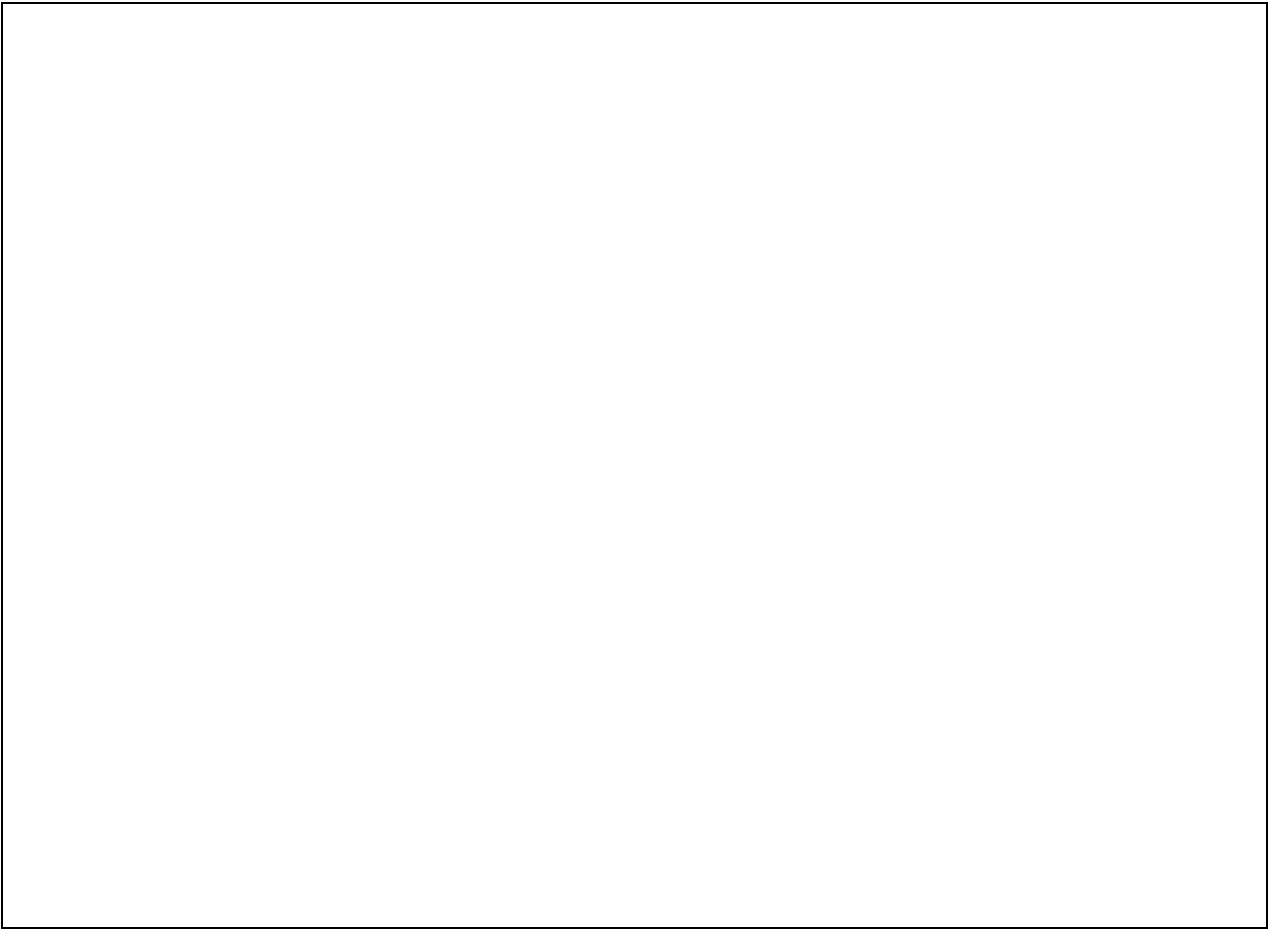
پروژه عملی مجموعه اول

- پس از آنالیز عکس ها به صورت سیاه و سفید ، در نرم افزار و یا به صورت دستی ، در داخل کادر مربع در ابعاد 10 در 10 cm یکبار عنصر نقطه (عکس نقطه در طبیعت که آنالیز کردید و به صورت سیاه و سفید آنالیز شده) را در کادر مربع تعریف شده به صورت ترکیب متقارن و یکبار در کادر جداگانه دیگر عنصر نقطه را به صورت ترکیب عمودی و یکبار عنصر نقطه در کادر مربع به صورت ترکیب افقی و یکبار عنصر نقطه را در کادر مربع به صورت ترکیب دایره و یکبار عنصر نقطه را به صورت ترکیب اریب و یکبار عنصر نقطه را به صورت ترکیب مثلثی و یکبار عنصر نقطه را به صورت ترکیب متمرکز و یکبار عنصر نقطه را به صورت ترکیب غیر متمرکز و یکبار عنصر نقطه را به صورت ترکیب حلزونی و یکبار عنصر نقطه را به صورت ترکیب موج و یکبار عنصر نقطه را به صورت ترکیب متقاطع و یکبار عنصر نقطه را به صورت ترکیب منتشر در داخل کادرهای مربع جداگانه در ابعاد 10 در 10 cm اتود بزنید. اتودها در ابتدا به صورت مدادی و پس از تایید نهایی با روان نویس و یا راپید اجرا خواهد شد و یا در نرم افزار اجرا خواهد شد نحوه اجرای نهایی چه نرم افزاری در فتوشاپ و چه به صورت اجرای دستی آزاد می باشد .

- پس از آنالیز عکس ها به صورت سیاه و سفید ، در نرم افزار و یا به صورت دستی ، در داخل کادر مربع در ابعاد 10 در 10 cm یکبار عنصر خط (عکس عنصر خط در طبیعت که آنالیز کردید و به صورت سیاه و سفید آنالیز شده) را در کادر مربع تعریف شده به صورت ترکیب متقارن و یکبار در کادر جداگانه دیگر خط را به صورت ترکیب عمودی و یکبار نقطه در کادر مربع به صورت ترکیب افقی و یکبار عنصر خط را در کادر مربع به صورت ترکیب دایره و یکبار عنصر خط را به صورت ترکیب اریب و یکبار عنصر خط را به صورت ترکیب مثلثی و یکبار عنصر خط را به صورت ترکیب متمرکز و یکبار عنصر خط را به صورت ترکیب غیر متمرکز و یکبار عنصر خط را به صورت ترکیب حلزونی و یکبار عنصر خط را به صورت ترکیب موج و یکبار عنصر خط را به صورت ترکیب متقاطع و یکبار عنصر خط را به صورت ترکیب منتشر در داخل کادرهای مربع جداگانه در ابعاد 10 در 10 cm اتود بزنید. اتودها در ابتدا به صورت مدادی و پس از تایید نهایی با روان نویس و یا راپید اجرا خواهد شد و یا در نرم افزار اجرا خواهد شد نحوه اجرای نهایی چه نرم افزاری در فتوشاپ و چه به صورت اجرای دستی آزاد می باشد .

- به همین منوال برای عنصر سطح و عنصر حجم و عنصر بافت که از قبل عکاسی کردید و به صورت سیاه و سفید هر کدام آنالیز شده را نیز مطابق مراحل بالا در قالب ترکیب بندی های آموزش داده شده تکرار کنید .

پایان آموزش جلسه سوم

قابل توجه مدرسین محترم : حداقل 4 صفحه در هر هفته برای آرایه محتوای درس و یک صفحه برای خلاصه درس و نمونه سولات در نظر گرفته شود.